

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและบรรยาย (Survey and Descriptive Research) เพื่อหาอุปสงค์และอุปทานทั้งภายในและต่างประเทศ ตลอดจนการวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงนโยบายของประเทศคู่ค้าและคู่แข่งที่สำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอาศัยข้อมูล 2 แหล่งได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ทั้งนี้เพื่อรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเช่น ต้นทุน การผลิต ราคาผลผลิต การแข่งขัน การตลาด การส่งออกและการแปรรูป
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้จากการรวบรวมเอกสาร บทความ หนังสือ วิทยานิพนธ์และปัญหาพิเศษที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ ข้อมูลการส่งออก-นำเข้าสินค้าอาศัยจากหลายแหล่ง เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักส่งเสริมสินค้าเกษตร และกรมการค้าภายใน

การวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เกษตรกร ผู้รับซื้อรายย่อยหรือผู้ค้าส่งค้าปลีก ผู้นำเข้า-ส่งออก ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและแปรรูป และหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง ด้านและจุดผ่อนปรนต่างๆ กรมศุลกากร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และอื่นๆ ซึ่งมีพื้นที่ในการศึกษา ดังนี้

3.1.1 ประเทศไทยทำการศึกษาเน้นการผลิตเชิงการค้าในเขตภาคตะวันออก สำหรับพื้นที่สำรวจเน้นแหล่งผลิตสำคัญในภาคตะวันออกได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด และภาคตะวันออกเชิงเหนือตอนล่างได้แก่ ศรีสะเกษ จากเกษตรกร ผู้รวบรวม ผู้บริโภค ผู้ค้าส่งค้าปลีก และผู้นำเข้า/ส่งออก ในประเทศไทย

3.1.2 ประเทศกัมพูชา เก็บข้อมูลในจังหวัดกำปงโสม กำปอต กำปงจาม และพนมเปญ จากเกษตรกร ผู้รวบรวม ผู้บริโภคร ผู้ค้าส่งค้าปลีก และผู้นำเข้า/ส่งออก ในประเทศกัมพูชา

3.1.3 ประเทศเวียดนาม สัมภาษณ์ผู้บริหารของสถาบันวิจัยไม้ผลภาคใต้ (Southern Fruit Research Institute (SOFRI) สถาบัน DARD สมาคม Vinafruit และเก็บข้อมูลแหล่งผลิตไม้ผลเขตภาคใต้ของประเทศเวียดนาม จากแหล่งผลิตไม้ผลที่สำคัญได้แก่ Dong Nai, Tien Giang, Ben Tre , Baria Vungtau และ Binh Duong โดยทำการเก็บข้อมูลจากเกษตรกร ผู้รวบรวม ผู้บริโภคร ผู้ค้าส่งค้าปลีก และผู้นำเข้า/ส่งออก ในประเทศเวียดนาม

การเก็บรวบรวมและลักษณะข้อมูลที่ได้รับเป็นไปตาม Diamond Model โดยมีกรอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐ ยุทธการโครงสร้างและสภาพการแข่งขันของประเทศ อุปสงค์ในประเทศ อุตสาหกรรมสนับสนุนและต่อเนื่องภายในประเทศ และปัจจัยการผลิต จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปศึกษาเปรียบเทียบ และวิเคราะห์ความสามารถทางการแข่งขัน อันจะนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์และข้อเสนอแนะภายในประเทศ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบ Semi-structure Interview โดยผู้สัมภาษณ์ต้องสร้างข้อคำถามต่างๆ ไว้ล่วงหน้า เพียงแต่กำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) ไว้ การสัมภาษณ์มีความยืดหยุ่น ผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์จึงมีอิสระในการถามตอบอย่างเต็มที่

3.2.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นการเน้นถามความเป็นจริง (Fact) ของตัวผู้ตอบและความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบต่อสถานการณ์ต่างๆ ตามที่แบบสอบถามกำหนดไว้ ดังนั้นการตอบจึงไม่มีข้อใดที่ผิด เพราะทุกข้อผู้ตอบตอบตามข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ หรือมีความคิดเห็นว่าผลจะเป็นเช่นนั้น แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษามี 2 ลักษณะ ได้แก่ ข้อคำถามแบบเปิด (Open Ended Questionnaire) และข้อคำถามแบบปิด (Close Ended Questionnaire)

3.2.3 การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงกลยุทธ์หรือสภาพแวดล้อม

1) จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและภัยคุกคาม SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์การหรือหน่วยงานในปัจจุบันเพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสที่จะดำเนินการได้ อุปสรรคข้อจำกัดหรือปัจจัยในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

2) การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันด้วยระบบเพชร (Diamond Model) ของ Prof. Porter ซึ่งได้วิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม 5 ด้านที่มีผลกระทบต่อการเพิ่มผลผลิต ได้แก่ นโยบายรัฐบาล (Government) ปัจจัยการผลิตในประเทศ (Factor Conditions) อุปสงค์ในประเทศ (Demand Conditions) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน (Related and Supporting Industries) และยุทธการ โครงสร้างและสภาพการแข่งขันของประเทศ (Firm Strategy, Structure and Rivalry)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เก็บข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อศึกษาถึงศักยภาพการผลิตและสภาพการแข่งขันของทุเรียน มังคุดและลองกองระหว่างไทย กัมพูชา และเวียดนาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูลประเทศไทย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
1. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	เกษตรกร	10 ราย
	ผู้นำเข้า/ส่งออก	6 ราย
	หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน	5 ราย
	ผู้ค้าปลีก/ค้าส่ง	4 ราย
2. สัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group)	เกษตรกร	4 กลุ่ม
3. แบบสอบถาม (Questionnaire)	เกษตรกร	405 ราย

ตารางที่ 3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูลประเทศกัมพูชา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
1. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	เกษตรกร	5 ราย
	ผู้นำเข้า/ส่งออก	7 ราย
	หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน	1 ราย
	ผู้ค้าปลีก/ค้าส่ง	7 ราย

ตารางที่ 3.3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูลประเทศเวียดนาม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
1. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	เกษตรกร	10 ราย
	ผู้นำเข้า/ส่งออก	8 ราย
	หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน	4 ราย
	ผู้ค้าปลีก/ค้าส่ง	20 ราย
2. สัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group)	เกษตรกร	2 กลุ่ม

3.3.2 เก็บข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เก็บข้อมูลจากภาครัฐและเอกชน ตลอดจนเว็บไซต์ต่างๆ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปและการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วยโปรแกรม SPSS ทำการประมวลข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยการบรรยายสรุปผลการรวบรวมและตั้งเคราะห์สรุปประเด็นหลักข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อสรุปต่างๆ ทั้งด้านอุปสงค์ อุปทาน กลยุทธ์ด้านการผลิต การตลาดและขีดความสามารถในการแข่งขันตลอดจนนโยบาย

ทั้งนี้การวิเคราะห์แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อผลผลิตผลไม้แต่ละชนิดภายในประเทศโดยใช้แบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Model) ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการต่างๆ โดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Square Method)